

УДК 343.9

DOI <https://doi.org/10.32840/pdu.2021.2.11>

М. М. Рудик

кандидат юридичних наук,
викладач кафедри поліцейського права
Національної академії внутрішніх справ

В. В. Шаблистий

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри кримінального права та кримінології
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ХУЛІГАНСТВО, ПОВ'ЯЗАНЕ З ОПОРОМ ПРЕДСТАВНИКУ ВЛАДИ АБО ПРЕДСТАВНИКУ ГРОМАДСЬКОСТІ, ЯКИЙ ВИКОНУЄ ОБОВ'ЯЗКИ З ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ: ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ФОРМИ РЕАЛІЗАЦІЇ

Метою статті є опрацювання теорії кримінального права у частині відповідальності за хуліганство, пов'язане з опором представнику влади або представнику громадськості, який виконує обов'язки з охорони громадського порядку, та внесення пропозицій щодо вдосконалення теоретичних положень у цьому секторі.

Для досягнення поставленої мети сформульовано та вирішено певні задачі. Проаналізовано історико-правовий розвиток кримінально-правових норм про відповідальність за хуліганство; визначено стан наукової розробленості проблеми кримінальної відповідальності за хуліганство, пов'язаного з опором представникові влади або представникові громадськості, котрий виконує обов'язки з охорони громадського порядку, чи іншим громадянам, які припиняли хуліганські дії; розкрито підстави криміналізації злочину, передбаченого ч. 3 ст. 296 КК України; проведено кримінально-правовий аналіз хуліганства, пов'язаного з опором представникові влади або представникові громадськості, що виконує обов'язки з охорони громадського порядку, чи іншим громадянам, які припиняли хуліганські дії; визначено критерії подібності та відмінності норми про відповідальність за таке хуліганство, із кримінально-правовими й адміністративно-правовими нормами, що спрямовані на захист громадського порядку, авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян; розкрито форми реалізації кримінальної відповідальності за злочин, передбачений ч. 3 ст. 296 КК України; розроблено пропозиції вдосконалення кримінального законодавства України та рекомендації щодо практичного застосування норм про відповідальність за хуліганство й окремих його видів [5, с. 124–140].

Зроблено висновок про те, що найпоширенішою формою реалізації кримінальної відповідальності за хуліганство, поєднане з опором представникові влади або представникові громадськості, який виконує обов'язки з охорони громадського порядку, чи іншим громадянам, котрі припиняли хуліганські дії, є призначення позбавлення волі, від реального відбування якого хулігана звільняють на підставі ст. 75 КК України (так зване умовне засудження).

Ключові слова: хуліганські дії, кримінально-правові норми, охорона громадського порядку, кримінальна відповідальність, опір представникові влади.

Постановка проблеми. Кримінальне право відіграє важливу функцію у забезпеченні охорони суспільних відносин.

Для уникнення можливих зловживань при застосуванні до особи, яка порушила кримінально-правову заборону, заходів

впливу надзвичайно актуальними є такі законодавчі положення КК України. Перше полягає в тому, що для досягнень завдань, проголошених у ч. 1 ст. 1 КК України, тільки кримінальним законом встановлюється, які суспільно небезпечні діяння є злочинами та які покарання застосовуються до осіб, винних у їх вчиненні (ч. 2 ст. 1 КК України) [5, с. 124].

Друге впливає із першого та полягає в тому, що тільки КК України визначаються злочинність і караність діяння, а також інші кримінально-правові наслідки (ч. 3 ст. 3 КК України) [5, с. 124].

Кримінальний закон у ч. 1 ст. 50 визначає поняття покарання як захід примусу, що застосовується від імені держави за вироком суду до особи, визнаної винною у вчиненні злочину, і полягає в передбаченому законом обмеженні прав і свобод засудженого [5, с. 124].

Важливість наведених положень у т. ч. актуалізується метою (цілями) покарання, закріпленою у ч. 2 ст. 50 КК України. У зв'язку із цим вивчення правозастосовної практики по кожній статті Особливої частини кримінального закону для будь-якого дослідника повинно супроводжуватися детальним аналізом форм реалізації кримінальної відповідальності за злочини, що не виконують суто номінальну (представницьку) функцію (жодного разу не були застосовані). Лише після цього можна буде із впевненістю стверджувати про правильність чи помилковість рішення законодавця щодо того чи іншого виду покарання та його розміру в санкції конкретної кримінально-правової норми [5, с. 125–126].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості кримінальної відповідальності за хуліганство, пов'язане з опором представнику влади або представнику громадськості, який виконує обов'язки з охорони громадського порядку, у своїх працях досліджували: В.В. Антипов [2, с. 26–98], І.Г. Богатирьов [3, с. 28–102], І.Й. Бойко [4, с. 260–346], Т.А. Денисова [7, с. 31–140], І.І. Карпец [8, с. 22–112], В.Т. Маляренко [12, с. 29–148], Ю.Б. Мельникова [13, с. 17–93], І.С. Ной [16, с. 113–137], Ю.А. Пономаренко [17, с. 263–312], О.П. Рябчинська

[18, с. 398–445], М.І. Хавронюк [19, с. 401–414], М.Д. Шаргородський [20, с. 26–98] та ін.

Мета статті. Внаслідок подій на території України, зокрема воєнних дій, протягом останніх років поширилося хуліганство, пов'язане з опором представнику влади або представнику громадськості, який виконує обов'язки з охорони громадського порядку (ч. 3 ст. 296 КК України). Серед громадськості дедалі частіше спостерігається нетерпимість щодо порушень прав інших громадян і намагання їх зупинити.

Виклад основного матеріалу. Саме події останніх років провокують необхідність запровадження нових реформ у соціумі, зокрема у сфері кримінального права. За втіленням таких реформ уважно стежать міжнародні організації та світові лідери.

За вчинення хуліганства, поєднаного з опором представнику влади або представнику громадськості, який виконує обов'язки з охорони громадського порядку, визначено покарання – від двох до п'яти років позбавлення волі.

Узагальнюючи судову практику прийняття рішень по справах, порушених за ознаками злочину, відповідальність за який передбачена ч. 3 ст. 296 КК України (без врахування хуліганства, вчиненого раніше засудженими за нього), стверджуємо, що найчастіше суди призначають особі, визнаній винуватою у вчиненні хуліганства, поєднаного з опором представникові влади або представникові громадськості, котрий виконує обов'язки з охорони громадського порядку, чи іншим громадянам, які припиняли хуліганські дії, позбавлення волі на строк від двох до трьох років, але застосовують положення ст. 75 КК України та звільняють осіб від відбування покарання з іспитовим строком (93%) [5, с. 128–138].

У 7% досліджених кримінальних справ (проваджень) суди призначали позбавлення волі із подальшим його відбуванням, що супроводжувалося сукупністю злочинів (ст. 342 та 345 КК України). Обтяжуючою обставиною суди у 95% випадків визнавали стан алкогольного сп'яніння [5, с. 128–138].

За такої судової практики застосування норм про звільнення від відбування покарання

з випробуванням, що мало бути винятком для більшості винуватих, перетворилося на закономірний правовий наслідок вчинення злочину. Це пояснюється не лише занадто суворими санкціями окремих статей Особливої частини КК України, а й переповненням установ виконання покарання у той період і подекуди корупційною ваністю суддів [5, с. 128–138]. Водночас значне зменшення кількості осіб, до яких суди застосовували ст. 75 КК України починаючи з 2008 р., можна пояснити, на нашу думку, масштабними змінами у кримінальному законодавстві, що відбулися завдяки Закону України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів України щодо гуманізації кримінальної відповідальності» (реєстр. № 270-IV). Цим Законом були внесені зміни не лише до норм Особливої частини (санкції відповідних норм були доповнені менш суворими видами покарання – штрафом, громадськими роботами, виправними роботами, арештом, обмеженням волі, в інших санкціях – виключено, знижено нижню та/або верхню межі покарань у виді обмеження волі, позбавлення волі на певний строк), а й до норм Загальної частини Кримінального кодексу України (ст. 45, 46, ч. 1 ст. 97, ч. 4 ст. 53, ст. 65, 66, 68, 691 КК). Подальший аналіз даних ДСА України свідчить про те, що у 2019 р. найчастіше суди звільняли від відбування покарання з випробуванням засуджених за злочини у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації (89,8% осіб від усіх засуджених за ці злочини); злочини проти волі, честі та гідності особи (70,2% винуватих); злочини проти громадської безпеки (64,3% осіб); злочини у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем і комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку (61,3% винуватих); і, як не дивно, злочини проти національної безпеки (61,3% винуватих) [5, с. 128–138]. Констатуємо, що ст. 75 КК України застосовувалася майже до усіх засуджених за дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади (ч. 2, 3 ст. 109 КК України), неза-

конне позбавлення волі або викрадення людини (ч. 1 ст. 146 КК України); торгівлю людьми або іншу незаконну угоду щодо викрадення людини (ч. 1 ст. 149 КК України); сприяння учасникам злочинних організацій та укриття їх злочинної діяльності (ч. 1, 2 ст. 256 КК України); сутенерство або втягнення особи в заняття проституцією (ч. 1–3 ст. 303 КК України); ухилення від призову на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу (ст. 335 КК України); службове підроблення, що спричинило тяжкі наслідки (ч. 2 ст. 366 КК України) [5, с. 128–138]. Аналізовані статистичні дані піднімають на поверхню проблему обґрунтованості санкцій за ці злочини. Фактична караність, як відомо, є індикатором обґрунтованості та доцільності надання законодавцем злочину певного виду та міри покарання. Дослідивши фактичну караність, надалі можна зробити висновок про відповідність судової практики у сфері призначення покарання за певні злочини політиці законодавця щодо встановлення меж караності за ці злочини, зрозуміти, чи є обґрунтованими санкції. Так, якщо загалом конкретні призначені судами покарання за певні злочини відбуваються (виконуються) засудженими переважно реально, то це свідчить про узгодженість санкції в аналізованому аспекті [5, с. 126–138].

Якщо ж здебільшого при ухваленні вироку норми про звільнення від відбування покарання за конкретні злочини переважають у правозастосуванні, це може свідчити про надмірність санкції кримінально-правової норми. Фактична відмова судів від застосування покарань за певні види злочинів і «перекоси» у застосуванні ст. 75 КК України суттєво знижують можливості реалізації соціальної функції кримінального права [5, с. 128–138].

Способами вирішення цієї проблеми є доповнення санкцій певних кримінально-правових норм покараннями, альтернативними позбавленню волі (штрафом, громадськими роботами, виправними роботами, обмеженням волі, арештом), а також збільшення у певних санкціях нижніх меж покарання у виді позбавлення волі на строк більше 5 років

(як це було зроблено Законом України № 3826-VI від 6 жовтня 2011 р. у санкціях за злочини, передбачені ч. 2 ст. 306, ч. 2 ст. 307 КК України). У контексті аналізованого не можна оминати також увагою і застосування у судовій практиці протягом 2018–2019 рр. норм про звільнення від покарання у порядку зарахування у строк покарання попереднього ув'язнення (ч. 5 ст. 72 КК України) [6, с. 42–51]. Ці гуманні «прогресивні» положення з'явилися у Кримінальному кодексі України завдяки «закону Савченка». За даними Державної пенітенціарної служби України, станом на вересень 2019 р. під дію цього Закону вже потрапили 49 689 осіб, у т. ч. 6 911 осіб були звільнені з місць позбавлення волі. Серед цих осіб: 913 вбивць, 577 засуджених за нанесення тяжких тілесних ушкоджень, 1 232 розбійники, 966 грабіжників, 1 677 крадіїв, 743 засуджені за «наркотичні» злочини [6, с. 42–51].

Є й альтернативні думки з цього приводу. Так, серед помилкових суджень щодо прийнятого закону часто вказується, що за цим законом випустили десятки тисяч особливо небезпечних злочинців, і саме це спровокувало сплеск злочинності. Закон нікого не «випускає», він лише закріплює зарахування строку перебування в СІЗО за іншими правилами. Згідно з ним право на перегляд строку мають не тільки ті, кому суд починаючи з 2016 р. призначає покарання (вже після вступу закону в силу), а й ті, кому покарання призначено раніше, а нині вони його вже відбувають. Тобто закон передбачив зворотню дію цього закону щодо перегляду для усіх, кого брали під варту і хто за цією кримінальною справою зараз відбуває покарання (під час винесення вироку їм 1 день у СІЗО зарахували за 1 день позбавлення волі, за старими правилами). Звичайно, внаслідок такого перегляду трапляються люди, які із застосуванням подібного подвійного коефіцієнта свій термін вже повністю відбули і навіть більше [5, с. 125–139].

«Закон Савченка» не звільняє з місць позбавлення волі, а лише змінює процедуру зарахування у строк відбуття покарання того періоду, який засуджений провів у досить суворих умовах СІЗО, до визнання його провини обвинувальним

вироком суду. Згідно з офіційними даними Державної пенітенціарної служби України станом на 3 червня 2016 р. «за законом Савченка» звільнено 6,4 тис. осіб; станом на 1 квітня 2016 р. було звільнено 5,7 тис. осіб. Але чи багато це? Чи є достатній привід вважати, що така кількість звільнених може різко погіршити криміногенну ситуацію? Для порівняння, відповідно до Закону України «Про амністію в 2014 році» під його дію підпадало більше 17 тис. осіб, що перебували у місцях позбавлення волі (майже у 3 рази більше, ніж за «законом Савченка»). Слід зазначити, що у 2014 р. з установ виконання покарань звільнилися 42,9 тис. засуджених, у 2013 – 43,7 тис. (майже у 7 разів більше, ніж за «законом Савченка») [5, с. 128–138].

Отже, за простими усередненими підрахунками виходить, що за 5 місяців 2013 р. звільнялося більше 18,2 тис. засуджених (нагадаємо, за 5 місяців дії «закону Савченка» звільнилося 6,4 тис. Тобто число звільнених за цим законом майже у 3 рази менше, ніж звільнялося у 2013, 2014 рр. за такий самий період). А два роки тому чи так само часто лунали думки про проблему звільнення з місць позбавлення волі? Ні? А їх було утричі більше [5, с. 128–138]. У 2015 році кількість звільнених зменшилася до 21,2 тис. Тобто за період із січня по червень звільнилося приблизно 8,8 тис. засуджених, тобто на третину більше, ніж у 2016 р. за «законом Савченка». Ті 6,4 тис. засуджених, котрі вийшли на свободу за «законом Савченка», не є статистично більшим показником, який у разі змінює структуру звільнення з місць позбавлення волі порівняно з попередніми роками, а навпаки, демонструє загальну тенденцію до зменшення кількості звільнених. Маніпуляції в інформаційному просторі, які активно відбуваються в мас-медіа щодо аналізованого закону, лише віддаляють нас від часу, коли в Україні буде збудовано сильне громадянське суспільство, невразливе для популізму і дилетантизму [1, с. 52–55].

Висновки і пропозиції. Отже, сучасна практика призначення покарання за розглядуваний злочин не сприяє ефективному захисту суспільних відносин, що стали об'єктом посягання. У зв'язку із цим

слід говорити про можливі зміни до визначення санкції ч. 3 ст. 296 КК України, які зможуть забезпечити досягнення мети покарання [5, с. 128–136].

Вважаємо, що безальтернативне позбавлення волі не може бути ефективним засобом охорони громадського порядку від частих і небезпечних посягань на нього. Виходом із ситуації вбачається доповнення санкції ч. 3 ст. 296 КК України такими видами покарання, як громадські та виправні роботи, обмеження волі. Далі наведемо обґрунтування такої пропозиції [13, с. 185]. Місцем вчинення хуліганства є громадське місце, причому «хуліган» майже в усіх випадках перебував у стані сп'яніння. У зв'язку із цим погодимося із В.А. Мозговою, яка зазначає, що громадським роботам властиве превалювання мети виправлення засудженого, з урахуванням сучасних ідей гуманізму у сфері покарання, соціальної й економічної виправданості економії кримінальної репресії, які сьогодні є пріоритетними у світовій кримінально-правовій політиці. Громадські роботи можуть бути ефективним і дієвим покаранням лише щодо певної категорії злочинців, а саме: осіб, котрі не потребують ізоляції від суспільства, не є алкогольно чи наркотично залежними; позитивно характеризуються. Наявність роботи у винного слід розглядати насамперед як елемент його соціальної характеристики, а не економічної. Не можна безапеляційно дотримуватися установки, що громадські роботи є покаранням для тих, хто не має достатнього матеріального становища, щоб сплатити штраф або відбувати виправні роботи. Матеріальне становище, безумовно, є важливим у виборі особі покарання, але не можна тільки на цьому будувати обґрунтування доцільності призначення громадських робіт, як за залишковим принципом, що вже увійшло у судову практику [13, с. 185].

Місцем відбування громадських робіт у широкому значенні є погоджений між органами місцевого самоврядування та кримінально-виконавчою інспекцією об'єкт (підприємство, установа, організація або уповноважений ними орган), незалежно від форми власності, власник якого зобов'язується забезпечити засудженого суспільно

корисною роботою за місцем його проживання; у вузькому значенні – це безпосередній об'єкт виконання засудженим суспільно корисної роботи, погоджений між власником підприємства (установи, організації або уповноваженого ним органу) та кримінально-виконавчою інспекцією, що знаходиться за місцем проживання засудженого й у межах території обслуговування відповідного підрозділу кримінально-виконавчої інспекції [13, с. 6].

Отже, особа, визнана судом винуватою у вчиненні хуліганства, поєданого з опором представникові влади або представникові громадськості, який виконує обов'язки з охорони громадського порядку, чи іншим громадянам, котрі припиняли хуліганські дії, зобов'язана буде виконувати непрестижну, проте суспільно корисну роботу на очах тих самих громадян, спокій яких було порушено. Це матиме потужний виховно-запобіжний потенціал як щодо себе, так і щодо інших осіб, схильних до вчинення грубого порушення громадського порядку чи інших злочинів. Суди повинні мати такий альтернативний захід впливу на злочинців, а не банальне «умовне засудження» [5, с. 128–136].

Більшість КК країн пострадянського простору за вчинення такого злочину передбачають різні види покарань, серед яких превалюють громадські та виправні роботи, обмеження та позбавлення волі. Вітчизняний законодавець обмежився виключно позбавленням волі, що негативно впливає на завдання із правового забезпечення охорони громадського порядку. Можливо, у санкціях ст. 296 КК України повинні бути передбачені й інші види покарань, а тому запрошуємо наукову громадськість до дискусії [5, с. 128–136].

В.В. Налуцишин у 2008 р. зазначив, що результати дослідження матеріалів кримінальних справ засвідчили, що до осіб, які вчинили хуліганство у віці від 14 до 16 років, згідно з чинним законодавством практично неможливо застосувати жодний із видів покарання, що передбачені санкцією ч. 1 ст. 296 КК України. У зв'язку з цим слід ст. 105 КК України доповнити ч. 5, в якій зазначити, що до осіб, які вчинили злочини невеликої чи середньої тяжкості, або вперше за пом'якшуючих обставин

тяжкий злочин, варто застосовувати примусові заходи виховного характеру, передбачені п. 2, 3 і 5 ч. 2 ст. 105 КК України [15, с. 26–32].

Результати власного дослідження засвідчили, що автор правий лише на половину. Це проявляється у неможливості застосувати жодний із видів покарання, передбачених санкцією ч. 1 ст. 296 КК України, до осіб, які вчинили хуліганство у віці від 14 до 16 років. Ми установили, що кількість таких засуджених була мінімальною – декілька осіб на рік, а протягом останніх двох років – жодного [5, с. 128–136].

У зв'язку із цим, можливо, вперше у вітчизняній кримінально-правовій науці, ми пропонуємо нетрадиційну та досить тривіальну річ: підвищити вік кримінальної відповідальності за просте хуліганство (ч. 1 ст. 296 КК України) до 16 років, внівши відповідні зміни та доповнення до ч. 2 ст. 22 КК України. Отже, найпоширенішою формою реалізації кримінальної відповідальності за хуліганство, поєднане з опором представникові влади або представникові громадськості, який виконує обов'язки з охорони громадського порядку, чи іншим громадянам, котрі припиняли хуліганські дії, є призначення позбавлення волі, від реального відбування якого хулігана звільняють на підставі ст. 75 КК України (так зване умовне засудження). Призначення покарання та його реальне відбування дуже незначне, як і звільнення від кримінальної відповідальності. Доведено необхідність доповнення санкції ч. 3 ст. 296 КК України покараннями, альтернативними позбавленню волі, та підвищенням віку кримінальної відповідальності за просте хуліганство до 16 років [5, с. 128–136].

Список використаної літератури:

1. Автухов К.А. Соціальні правові наслідки «закону Савченко». *Актуальні проблеми кримінального права та кримінології у світлі конституційної реформи* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 10 черв. 2016 р.). Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2016. С. 52–55.
2. Антипов В.В., Антипов В.І. Обставини, які виключають застосування кримінального покарання : монографія. Київ : Атіка, 2004. 208 с.
3. Богатирьов І.Г. Виправні роботи як вид покарання : кримінальні, кримінологічні та кримінально-виконавчі проблеми : монографія. Київ : МП «Леся», 2002. 139 с.
4. Бойко І.Й. Кримінальні покарання в Україні (ІХ–ХХ ст.) : навчальний посібник. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2013. 408 с.
5. Галемін О.А. Кримінальна відповідальність за хуліганство, пов'язане із опором представникові влади або представникові громадськості, який виконує обов'язки з охорони громадського порядку, чи іншим громадянам, які припиняли хуліганські дії : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. Дніпро, 2017. 206 с.
6. Горох О.П. Гуманізація кримінальної відповідальності шляхом звільнення від покарання. *Гуманізація кримінальної відповідальності та демократизація кримінального судочинства* : матеріали Міжнародного науково-практичного симпозиуму (м. Івано-Франківськ, 18–19 листопада 2016 р.). Івано-Франківськ : РВВ Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького, 2016. С. 42–51.
7. Денисова Т.А. Кримінальне покарання та функції його призначення і виконання за законодавством України : навчальний посібник. Запоріжжя : ГУ «ЗІДМУ», 2004. 152 с.
8. Карпец И.И. Отягчающие и смягчающие обстоятельства в советском уголовном праве. Москва : Госюриздат, 1959. 119 с.
9. Kopotun I.M. International experience of using force to resolve armed separatist conflicts. *The legislature amid the European integration of Ukraine and Moldova: modern directions of legal development: materials of the international scientific and practical conference (Chisinau, Republic of Moldova, March 24–25, 2017)*. Kyiv : Mol. Rep. Inst. leg. pol. research acad. sciences, 2017. P. 319–321.
10. Kopotun I.N. The police forces psychological support system in Germany. *Forensic provision of the crime investigation: problems, perspectives and innovations: materials of the international scientific and practical conference (Minsk, Republic of Belarus, October 12–13, 2017)*. Moscow : Belor. st. univ., 2017. P. 58–63.
11. Kopotun I.M. Legal and organizational fundamentals to prevent crimes committed

- by youth football associations groups in Ukraine: Monogr. D.: "PEE Serednyak T.K.", 2016. 237 p.
12. Маляренко В.Т. Про покарання за новим Кримінальним кодексом України. Київ : Фонд «Правова Ініціатива», 2003. 156 с.
 13. Мельникова Ю.Б. Дифференціація відповідальності і індивідуалізація покарання. Красноярск : Изд-во Краснояр. ун-та, 1989. 115 с.
 14. Мозгова В.А. Громадські роботи як вид кримінального покарання : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Запоріжжя, 2012. С. 185.
 15. Налуцишин В.В. Кримінальна відповідальність за хуліганство (ст. 296 КК України) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2008.
 16. Ной И.С. Сущность и функции уголовного наказания в советском государстве (политико-юридическое исследование). Саратов : Изд-во Саратов. ун-та, 1973. 193 с.
 17. Пономаренко Ю.А. Виды наказаний по уголовному праву Украины : монография. Харьков : Изд-во «ФИНН», 2009. 344 с.
 18. Рябчинська О.П. Система покарань в Україні: поняття, значення та принципи побудови : монографія. Запоріжжя : Акцент Інвест-трейд, 2013. 447 с.
 19. Хавронюк М.І. Нові види покарань: чи потрібно їх передбачати у Кримінальному кодексі України? *Альманах кримінального права*. Вип. 1. 2009. С. 401–414.
 20. Шаргородский М.Д. Наказание, его цели и эффективность. Львов : Изд-во ЛГУ, 1973. 160 с.
-

Rudyk M., Shablysty V. Criminal responsibility for hooliganism related to resisting a government representative or a public representative: characteristics and forms of implementation

The purpose of the study is to develop the theory of criminal law in terms of liability for hooliganism related to resistance to a government official or a member of the public, who performs duties to protect public order, and make suggestions for improving the theoretical situation in this sector.

To achieve this goal, certain tasks are formulated and solved. The historical and legal development of criminal law on liability for hooliganism is analyzed; the state of scientific elaboration of the problem of criminal liability for hooliganism, related to resistance to a representative of the authorities or a representative of the public who performs duties to protect public order, or other citizens who have stopped hooliganism; revealed the grounds for criminalization of the crime under Part 3 of Art. 296 of the Criminal Code of Ukraine; conducted a criminal analysis of hooliganism related to resistance to a representative of the authorities or a representative of the public who performs duties to protect public order, or other citizens who have stopped hooliganism; Criteria for similarity and difference between the norm on liability for hooliganism related to resistance to a representative of the authorities or a representative of the public who performs duties to protect public order, or other citizens who have stopped hooliganism, with criminal and administrative law aimed at protecting public order, the authority of public authorities, local governments, associations of citizens; revealed forms of criminal liability for the crime under Part 3 of Art. 296 of the Criminal Code of Ukraine; proposals for improving the criminal legislation of Ukraine and recommendations for the practical application of the rules on liability for hooliganism and its individual types were developed.

It is concluded that the most common form of criminal liability for hooliganism, combined with resistance to a government official or a member of the public who performs public order duties, or other citizens who have stopped hooliganism, is imprisonment, from which the hooligan actually served released on the basis of Art. 75 of the Criminal Code of Ukraine (so-called suspended sentence).

Key words: *hooliganism, criminal law, protection of public order, criminal liability, resistance to a representative of the authorities.*